IX. Zajištění pro směnečného dlužníka.

Ztratila-li se směnka, může vlastník po zavedení řízení amortisačního a po dni dospělosti směnky žádati od akceptanta zaplacení, zřídí li až do amortisování směnky jistotu. Nezřídí-li takovouto jistotu, může žádati toliko složení dlužné sumy k soudu (čl. 73 sm. ř.).

Zajištění (v říz. exekučním). Viz čl. Opatření prozatimní a Zajištění.

Zajištění (v říz. soud. civ.).

I. Způsob zajištění.

Zajištění, jež má jedna strana druhé poskytnouti resp. zříditi, přimyká se k dosavadním ustanovením zákonným; předkem mohou strany úmluvami zříditi jistotu, která se má na základě řádu soudního poskytnouti. I může se podle úmluvy stran zajištění státi rukojměmi, odevzdáním zástavy, přistoupením spoludlužníka jakožto rukojmí a plátce atd. Nestane-li se úmluva takováto, místo má dosavad platná norma — povinnost k složení na soud. Zpráva motivů k vládní osnově vyslovuje se v té příčině takto: Kruh součástí majetkových k zajištění použitelných nemá být úzce obmezen, neboť každé takovéto obmezení zvyšuje nebezpečí, že by strana dohnána byla processuálnou tísní k prodejům z nouze pro sebe záhubným, k realisacím za každou cenu. Kde možno jest složení hotových peněz nebo cenných papírů pupilárních (sirotčí jistoty požívajících), bude povinností soudu v zájmu odpůrcově k tomu působiti. I jistý zájem v tomto směru má správa státní vzhledem k syndikátnímu ručení stát postihující. Rukojmí a hypoteky nejsou k účelům processuálného zajištění právě vhodnými prostředky; již potíže toho úkolu, aby se posoudila jistota hypoteky, solvence rukojmova, činí žádoucím, aby soud k opatření tomuto musil sáhati jen v případech řídkých. Formálnosti při sjednávání hypothek předepsané zdržují dosažení jistoty; a jestliže musí strana jistotu jí zřízenou skutečně k platnosti přivésti, odhodlati se musí k provedení zvláštního processu, k zahájení zvláštního řízení exekučního, by pro nárok svůj konečně došla uspokojení a úhrady. Nicméně připouští se i tyto zajišťovací prostředky — avšak jen přiměřeně k jich menší vhodnosti — jen pro ten případ, že by jiný způsob jistoty vůbec zaopatřen býti nemohl od osoby zavázané k zajištění nebo že jen stíží by se tak státi mohlo. Dle § 56 c. ř. s. může tedy dáno býti zajištění pro ten případ, že strany jiného nic neumluvily, takto:

a) v hotových penězích,

b) v tuzemských cenných papírech s jistotou pupilární,

c) v nedostatku jich v jiných tuzemských papírech na některé burse zaznamenaných (notovaných),

d) vkladními knížkami některé tuzemské spořitelny nebo některé tuzemské hospodářské nebo jinaké záložny,

e) hypotekou na nějakém tuzemském pozemku, kterážto hypoteka poskytuje zákonnou jistotu,

f) solventními rukojmími, kteří mají svůj obecný soud v tuzemsku, avšak jen tehdy, jestliže některý jiný způsob jistoty na sobě k zajištění zavázané nelze vůbec nebo jen stěží opatřiti.

II. Zajištění za útraty sporu (jistota žalobní).

Povinnost k zajištění za útraty sporu obmezena jest v zákonodárstvích mnoha jiných států a v dřívějších osnovách civilního řádu soudního jen na žalobce cizince. Zneužívání, které bylo provozováno institucí

kauce žalobní své doby, jakož i pozorování, že žádoucnost nějaké jistoty za náklady sporu — takřka ve většině případů — sloužiti musí účelům protahování sporu, pohnuly vládu k tomu, že se k onomu obmezení přidala. Nový proces musí býti nepoměrně kratší nežli řízení dosavádní. Překážky, které by mohly postup řízení podvrátiti spory v poskynutí jisté kauce žalobní, jsou tak značny, že se raději úplně vyloučí ony spory, jichž účel přece jen vždycky může býti významu podřízenějšího; a konečně slušelo nařídíti, že žádost za poskytnutí kauce žalobní jen tehdy považovati jest za včasnou, jestliže byla podána již při prvním roku (viz motivy k osnově vládní). §§ 57—62 pojednávají o řízení stran poskytování kauce žalobní.

Z vylíčeného vyplývá, že tento právní prostředek doznal naproti platným ustanovením starého josefinského řádu soudního přeměny naprosté a pronikavé, a sice zejména v těchto hlavních směrech:

1. Kauce žalobní žádána býti může toliko na cizozemcích; avšak takovýto závazek ku zajištění přece nenastupuje:

a) jestliže smlouvami státními jiného cosi stanoveno bylo;

b) jestliže dle zákonů onoho státu, jemuž žalobce náleží, rakouští příslušníci státní ve stejném případu nejsou povinni k zajištění nákladů processu;

c) jestliže žalobce v obvodu platnosti tohoto zákona má nějaké k úhradě nákladů sporu postačující jmění v nemovitých statcích nebo v pohledávkách záležející, kteréž na takovýchto statcích knihovně zajištěny jsou:

d) při žalobách ve sporech manželských;

e) při žalobách v řízení mandátním a směnečném, při protižalobách, jakož i při žalobách, kteréž vzneseny byly následkem nějakého veřejného, soudního vyzvání;

f) jestliže žalobce požívá práva chudých (§ 64 č. 2 cís. ř. s.). § 59 stanoví, že návrh na zajištění za náklady sporu učiněn býti musí pod následky vyloučení při prvním roku a prve než v hlavní věc strany se pustily. Výjimečně nemá pravidlo toto platnosti, pozbude-li žalobce během právní rozepře vlastnosti tuzemce nebo odpadne-li podmínka, za které cizinec osvobozen byl od zajištění, a není jista částka k úhradě vzneseného nároku (§ 58 c. ř. s.). Ustanovením § 59 s konečnou platností rozřešena byla otázka dosud sporná, zda lze žádati za kauci i při stání odročeném a pokud se žalovaný do hlavní věci nepustil.

3. § 60 c. ř. s. odstranil další kontroversi tím, že žalobci, vyhověno-li návrhu na zajištění za náklady sporu, dlužno i stanoviti lhůtu, do které má kauci soudně složiti nebo přísežně stvrditi nezpůsobilost svoji ku složení jejímu, s tím dalším ustanovením, že pro ten případ, že by tato lhůta bezvýsledně uplynula, žaloba byla k návrhu žalovaného od soudu prohlášena za odvolanou, nebo jestliže by návrh učiněn byl za trvání řízení o prostředcích právních (§ 58 c. ř. s.), že by považoval se prostředek právní, jehož žalobce užil, za odvolaný.

4. Z § 60 c. ř. s. vyplývá tedy, že lze návrh na kauci žalobní učiniti i v případu § 58 c. ř. s. za trvání řízení o prostředcích právních, novota to, kteréž dosud platný řád soudní neznal.

5. 61 c. ř. s. obsahuje ustanovení obdobné § 406 starého ř. soud: žalovaný není povinen před složením a až do rozhodnutí o zajištění nákladů